

Pojem jako pojímající

Pojem můžeme chápat (interpretovat) zásadně dvojitým způsobem, totiž jednak jako to (jako ten), čímž pojímáme (tj. aktivně uchopujeme), jednak jako to pojaté (tj. aktivně již uchopené). V prvním případě je pojem pojímající nepochybně součástí aktivity myšlení, v druhém případě je produktem této aktivity, a to produktem „virtuálním“ (v jistém smyslu, který je třeba upřesnit). Každá myšlenka (každý akt myšlení) je myšlenkou (myšlením) něčeho, a toto „něco“ je (či může být) buď něčím „skutečným“, na tom, že je „myšleno“, nezávislým, anebo to je něco plně na myšlení závislého, ale nikoli závislého na jeho svévoli, nýbrž vázaného samou „pojmovostí“ jako řádem, který myšlení na sebe vzalo a nadále bere. Účelem (smyslem) aktu myšlení prostřednictvím pojmu pojímajícího je pojmout vposledu něco nikoli myšlenkovým aktem ustaveného (respektovaného jakožto již jednou ustavený), nýbrž zejména něco až „za“ tímto myšlenkově ustaveným, obvykle „skutečným“. Pojem ustavený se tak stává jakýmsi reprezentantem skutečnosti, tj. jakousi „ideální“, ale nepřesnou náhražkou skutečnosti, která je vždycky jedinečná v čase a jedinečná i v prostoru. Pojem pojímající tak ve své funkci reprezentace zbavuje skutečnost jím pojatou její jedinečnosti a tím i vazby na čas a prostor, tj. „zobecňuje“ ji tím, že odstraňuje některé její rysy a vlastosti, „abstrahuje“ od nich.

(Písek, 181116-1.)